

מהדורת סיכומי
גליון 18

סיכומי הדף - הידומי

רבי יחזקאל בן קרחא אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שחורץ ואינו קוצר. פנחס דרין צ"ט

מסכת שבת נג - נח

פרק במה בהמה דף נא - נב
במה בהמה יוצאה?

- הסוס והפרד והגמל והחמור. וכן עז שחקק לה בין קרניו, (וספק כשחקק בזקנו) יוצאים באפסר, (בהכי הוא דמינטר).
- נאקה לבנה בחוטם של ברזל, [כנ"ל], אבל לא באפסר [אי"ז משמרתו והוי משוין]
- חמור (הבאים מלוב) ברסן, סוס וכל בעלי השיר בשיר,
- חתול בחבל, גמל בחטם, רצועה שבין קרני הפרה לשמרה, מחלוקת, [אי נטירותא יתירא הוי משוין], והלכה כחנניה דמותר. (וכ"פ שמואל).
- חמור יוצא במרדעת רק בזמן שהיא קשורה בו מע"ש אבל לא באוכף, אף על פי שקשורה לו מערב שבת. לרשב"ג: מותר

מתי אפסר לא נקרא 'עול' לפרה אדומה?

קשר פרה אדומה באפסר - כשרה. [דא"ז עול, (ואף דהוי שמירה מיותרת, א. מיירי בהולך מעיר לעיר שהשמירה נצרכת ממש, ב. כיון שהיא יקרה הויא לה שמירה רגילה ג. מיירי בפרה מורדת)].

האם מותר להוציא בהמה עם גוי?

רצועה שבין קרני הפרה ושיר לסוס לגוי, לשמואל אסור, ולר"ה מותר. וכן בבית רבי היו נוהגים להוציא פירדותיהם עם אפסר לגוי.

איך אפסר שע"ג בהמה מיטמא? (הרי רק כלי תשמיש אדם נטמאים)

לרבי יצחק: מדובר שבאים מגוי אדם (ואז נטמאו) לגוי בהמה, לרב יוסף: כי הוא משמש את האדם, שע"י הוא מושך את בהמה, (כמו מקל שרודה בו בהמה)

איך עולה הטבילה לשיר הרי יש טבעת שקבועה שם?

- בשריתכן והרחיב את פי הנקב שבו הטבעת, (ואפ"ל למ"ד שנטמאו בעודם מיוחדים לאדם, לא פרחה טומאה ע"י מעשה זה, כר"י דמעשה שאינו מקתן לא מפקיע טומאה)
- מדובר שמתחילה נעשו רחבים.

דיני טומאת טבעות.

טבעת אדם טמאה בתנאי, א. שהיא משמשת לאצבע (ולא לחגור מותניו, או לקשרו כתפיו [טבעת כלים]), ב. שעיקרה עשויה ממתכת (ולא מעץ אלמוג [פשוטי כלי עץ]). אבל טבעת של בהמה ושל כלים טהורה. (ולענין שבת תלוי אם יש חותם או לא (ד' נט.))

דיני טומאת מחט.

ניטל חורה או עוקצה, וכן אם העלתה חלודה, אם מעכב את התפירה (ורישום החלודה ניכר, רש"י ב') - טהורה, [פקע שם כלי] ואם לאו - טמאה (בתנאי שרישום המחט ניכר, רש"י א'). מחט (שאינן בה חלודה) נקובה ואפ"י אינה נקובה והיא גולמי, מותר לטלטלה בשבת, [זימנין דממילך לעשותה מחט לקוץ], אבל אינה מיטמאה, [לא נגמרה מלאכתו]

אסור לקשור לבהמה כעין חגורה, ולא לפשול לו רצועה תחת זנבו. [מיחזי כמאן דבעי להטעין משא].

האם מותר להוציא את העזים צרורות?

לת"ק, העזים יוצאות צרורות בכיס שבדדיהן, (והוא שיהי מהודק), וכ"פ ריו"ח לרבי יוסי, אסור [משוין], וכ"פ שמואל, לרבי יהודה, ליבש מותר, אבל לא לשמור החלב. [כיון דרפוי דלמא נפיל], וכ"פ רב, וריב"ב הוסיף שכיון שאינו ניכר הכל אסור. (וכ"פ שמואל).

דף נג

על מה ממוותר לטרוח לצורך התמור?

מותר לתת מרדעת ואוכף על גבי חמור בשבת [כדי לא יתקרר].

אבל ליטול האוכף ממנו אסור [כי אפשר להפילו מאליו \ אין צורך בנטילתו אלא כדי שתצטנן מהמשא, ואין צורך כ"כ].

האם מותר לטרוח עבור דבר שהוא תענוג לבהמה?

טרסקל לפרה: לרב מותר, (אפ"י זזה לתענוג), לשמואל אסור, (וכ"כ בברייתא שאסור לסוך שמן על מכה שנגמרה), [תענוג בעלמא], אבל לעגלים קטנים לכו"ע מותר [צער להם לשוח ע"ג קרקע]

עוד דברים שאסור לבהמות לצאת איתם?

הסוס בזנב שועל, ובזהרורית שבין עיניו. ועזים בכיס שבדדיהן, ופרה בחסום שבפיה, בסנדל שברגליה, (ולאדם מותר), ולא בקמיע של מי שאינו מומחה לבהמה אף על פי שהוא מומחה לאדם (דלאדם יש מזל שמסייע אותו), (אבל יוצאה באגד שעל גבי המכה. ובקשישין שעל גבי השבר, ובשיליא המדולדלת בה. ופוקקין לה זוג בצוארה ומטיילת עמו בחצר)

האם מותר לרפאות בהמה ע"י העמדתה במים, או ע"י הרצתה בחצר?

יש מתירים (וכן הלכה), ויש אוסרים [גזירה משום שחיקת סמנים], אבל אדם מותר לעמוד במים [נראה כמיקר (ול"א כן לבהמה)].

מתי מותר לקרוא לבהמה שיצאתה חוץ לתחום?

אם עמדה חוץ לתחום אסור לקוראה [שמא יצא להביאה בידיו], אבל יצאה חוץ מתחומה (שהוא כרגלי הרועה) אבל היא בתוך תחומה של הבעלים, מותר לבעלים לקרואה [אינו מזוהר על שבייתת תחומה], אבל בידיו אסור [דכיון שיצאה מתחומה, אין לה אלא ד"א]

מעשים מיוחדים...

מעשה באיש שנעשה לו נס ונפתחו לו דדין, להניק את בנו. (ונחלקו אם זה מעלה או הפוך, ורואים מכאן שיותר קל שיהיה נס, מאשר שתהיה פרנסה) מעשה באדם שלא הכיר באשתו שהיתה גידמת עד יום מותה. (ונחלקו באם מעלה באישה או באיש).

מה הפירוש: זכרים יוצאין לבובין?

- א. שנים קשורים יחד (שלא יברחו),
- ב. עור שקושרין להם כנגד לבם (שלא יפלו עליהן זאבים, ודווקא לזכרים שתגאים בהליכתן, וזאבים מתקנאים בהם).
- ג. עור שקושרין להן תחת זכרותן, (שלא יעלו על הנקבות).

דף נד

עם מה רחלים יוצאות

שחזות: שאוחזין האליה שלהן למעלה, (שיעלו עליהן זכרים).

כבולות: שמכבלין אליה שלהן למטה, (שלא יעלו עליהן הזכרים).

כבנות: שמעטפים אותו לשמור את צמרו לעשות ממנה כלי מילת;

מה כוונת חירם כשאומר לשלמה 'מה הערים האלה... ויקרא להם ארץ כבול עד היום הזה?

- היו שם עשירים שלא עבדו בעבודת המלך.
- ארץ טובענית היתה. שהרגל משתקע עד הקרסול, ואיננה עושה פירות.

במה אין הבהמה יוצאת?

במטולטלת (מרדעת \ רצועה \ כר שתחת הזנב), כשהיא קשורה רק לזנבו, [שמא תפול] אבל אם היא קשורה גם לחותרתו [קשור טוב] או לשלייתו [מכאיב] מותר.

וכן עקוד ("א עקידת יד ורגל, ו"א עקידת ידיים כאחד או רגלים כאחד, ו"א שניהם)
רגול (שלא יכוף ידו על זרועו), אסור.

כל האומר בני עלי (חפני, אבל פנחס לא חטא כלל) חטאו (באשת איש) - אינו אלא טועה, אלא רק שהו את קניניהן של נשים יולדות ובגלל זה איחרו מלחזור אצל בעליהן.

דף נה

כל האומר בני שמואל חטאו (בלקחת שוחד) אינו אלא טועה, אלא רק לא עשו כמעשה אביהם שהיה מחזר בכל העיירות לזון, אלא הם ישבו במקומם והגדילו את שכר סופריהם וחזניהם, ולר"מ שאלו את חלקם בפיהם, ולר"י נתנו פרגמטיא שלהם לבעלי בתים ואח"כ דנו אותם, ולר"ע קופה יתירה של מעשר נטלו בזרוע. ולר"י יוסי מתנות נטלו בזרוע.

כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, (עם בת שבע), אלא ביקש לעשות ולא עשה, וכן מה שנתבע על אוריה, היה על שלא דן אותו בטהור, אבל הוא חייב מיתה כדין מורד במלכות,

האם קיבל דוד לשון הרע?

לרב כן מציבא על מפיבושת, ולשמואל מעצמו חשד במפיבושת, וחילק את הירושה בינו לבין מפיבושת, ובגלל זה נענש שרבעם וירבעם יחלקו את המלוכה וגרם לגלות הארץ וכו'.

כל האומר שלמה חטא (בע"ז) אינו אלא טועה, אלא שנשיו היטו אותו והוא לא הלך (ר"נ), ו"א שלא מיהה במי שעבד ע"ז, ובנשיו שעבדו ע"ז (ר"י). ובשעה שנשא את בת פרעה גבריאל נעץ קנה בים, ועלה בו שירטון, ועליו נבנה רומי. ואותו היום שהעמיד ירבעם שני עגלי זהב, התחיל איטליאה של יון להיבנות.

כל האומר יאשיהו חטא - אינו אלא טועה, ומה שכתוב שהוא 'שב' היינו שהחזיר משלו את מה שדן בין ח' ליח' (ריו"ח), ולרב יאשיהו חזר בתשובה, (וכן אבא \ אהא, ומר עוקבן חזרו בתשובה).

פרק במה אשה במה אשה אינה יוצאה?

בחזתי צמר, בחזתי פשתן, ברצועות שבראשה. (שם תטבול ותיטול אותם, ותבוא לטלטה), בקשר שעושים כדי לא ישלוט עין הרע (ו"ח דהוי קעין קמיע), ולא בתכשיט של המצח מאוזן לאוזן, וכן בתכשיט שמגיע עד לחייה, (לעניות-צבעוני, לעשירות-מזהב) ואפי' לחצר אסור [שמה תשלפינו להראותו לחברתה]

לר' אבהו בכיפה של אשה, (רק לרשות הרבים אסור), וכ"ש חותם של עבד, ושמואל רק בחותם של עבד. (אבל כיפה של אשה לא גזרו כלל)

כל שהוא אריג - מותר לצאת בו בשבת, כי מותר לטבול בהם [דאינם חוצצים], ו"א שאם הם נתלככו אסור לצאת בהם בשבת, [כי הוא מקפיד ליטלם בשעת טבילה]

חזתי צמר (ור"י חולק) וחזתי פשתן, והרצועות שבראשי הבנות, חוצצין בראש הבנות. אבל ע"ג צווארון לא חוצצים [לפי שאין אשה חונקת את עצמה], חוץ מקטלא שחונקת עצמה איתו [כדי שתראה בעלת בשר]. וכל דבר שחוצץ אין יוצאים בו בשבת [כנ"ל].

חזתי שבאזני הבנות, שער שקושרים בראשו, (לכ"ע) אין חוצצין, ומותר לצאת בהם בשבת.

מה דינו של בגד העשוי לכסות את השערות (האשה) היוצאות?

אין בה משום כלאים, [אינו שוע וטווי] ואינה מטמאה בנגעים, [כנ"ל בכלאים] ואין יוצאין בה לרשות הרבים. [שמה תטלנו] ולרשב"א אין בה משום עטרות כלות.

דף נח באיזה חותם יכול העבד לצאת ובאיזה לא?

אם הוא עשוי ממתכת: תמיד אסור [שם יפול יחוס עליו ויטלטלנו], אם הוא משיט:

אם הוא עשה אותו לעצמו אסור [שמה ירצה להסירו להראות בן חורין]

אם רבו עשה לו, על צווארו מותר [שלא יטלנו מאית רבו, ואם יפול לא חייס עליה]

אם הוא על בגדו אסור [שם יפול יקפל את בגדו על כתפו ויטלטלנו], ואף פעם לא מקבל טומאה, [של טיט: כי כלי אבן לא מטמא, ושל מתכת, כי הוא לא תכשיט ולא כלי תשמיש]

דיני זוג של עבד ושל בהמה לגבי שבת ולגבי טומאה.

אין העבד יוצא בזוג שבצוארו, ושכסותו. [שמה יפסק ואתי לטלטלו], אא"כ תפר אותו בכסותו, אבל הזוג מקבל טומאה אע"פ שאין לו עינבל, [תכשיט הוא לגדול (אבל של תינוק דווקא אם יש לו עינבל)],

אין בהמה יוצאת לא בחותם ולא בזוג שבצוארה ושכסותה, [נראה כהולך למוכרה בשוק], אבל אין מקבלין טומאה, אא"כ יש עינבל בתוך הזוג [שאו הוא נהיה כלי, ככל דבר דיבור] יבוא באש"

איך מותר להוליד גמלים קשורים?

קשורים זה בזה אסור, [מחזי כמאן דאזיל לחינגא]

אבל מכניס חבלים לתוך ידו מותר, בתנאי: א. שלא יכרוך ויקשור [משום אסור כלאים שידו מתחממת מן החבלים שהם כלאים]. ב. שלא יצא חבל מתחת ידו טפחיים, (ולהלכה טפח), [דאחרת נראה שנושא את החבל] ג. שיגביה החבלים שבינו לגמלים מן הקרקע טפח, [דאחרת נראה שא"צ בחבל לגמל].

אדם אינו כלאים בהנהגה עם כל הבהמות

כמה דברים שאין בהמהות יוצאות איתם?

החמור בזוג אף על פי שהוא פקוק, [מיחזי כמי שהולך למוכרו לשוק], בסולם שבצוארו ואצל הלחי, (כשיש לו מכה שלא יסתובב), ברצועה שברגלו (שלא יכס זב"ז) [שמה יפול ויטלטלנו],

התרנגולים בחוטין, (שעושים לסימן שלא יתחלפו), ברצועה שברגליהם. (שלא ישברו כלים)

הזכרים בעגלה שחתת האליה שלהן. (שלא תגרר על הריצפה)

הפרה בעור הקופר שעל דדיה שלא ימצצו אותה עלוקות,

העגל בעול שמלמדו לכוף ראשו,

מה הפירוש אין הרחלים יוצאות 'חננות'?

כשגוזזין אותה, טומנין צמר בשמן ומניחין לה על פדחתה שלא תצטנן. (כמנהג מר עוקבא), (וחננות מלשון מרחמים)

בשעה שכורעת לילד טומנין לה שני עזקין של שמן, ומניחין לה א' על פדחתה וא' על הרחם לחממה. (כמנהג ילתא) (וחננות כנ"ל)

מביאין קיסם מעץ חנון \ רתם, ומניחין לה בחוטמה כדי שתתעטש ויפלו דרני ראשה.

דף נה

דברי הגדה בענין התוכחה:

כל מי שאפשר למחות, (אפי' שלא בטוח יקבלו), לאנשי ביתו ולא מיהה - נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו - נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו - נתפס על כל העולם כולו.

מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקדוש ברוך הוא וחזר בה לרעה חוץ מפעם אחת כדלהלן,

אף שעל הצדיקים לא גזר הקב"ה לענישם, מ"מ חזר בו (ע"י מידת הדין) בגלל שלא מיחו ברשעים, והתחיל בהם (בלווים). והרג בהם ע"י קצף, אף, וחימה, ומשחית, ומשבר ומכלה.

מדוע הקב"ה אמר לגבריאל לרשות 'תיו' על מצחם של צדיקים ורשעים?

תיו - תחיה (לצדיק), תיו - תמות. (לרשע) \ תמה זכות אבות \ תחון זכות אבות \ סוף חותמו של הקדוש ברוך הוא (אמת) \ אלו ב"א שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו.

מאימתי תמה זכות אבות?

לרב: מימות הושע בן בארי, לשמואל: מימי חזאל, לריב"ל: מימי אליהו, לרבי יוחנן: מימי חזקיהו,

האם יש מיתה בלא חטא ויסורין בלא עון, ומי מת בלא חטא (אלא בעטיו של נחש)?

כן, (ואיתות ר"א שאמר שלא), כדלהלן שיש שמתו בלא חטא.

י"א שמשוה ואהרון מתו בלא חטא, וי"א שמתו בגלל עבירת מי מריבה,

וי"א שרק בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. כולם מתו בלא חטא.

האם ראובן חטא או לא?

לפי ר"ג ור' אלעזר: כל האומר ראובן חטא ושכב את אימו- אינו אלא טועה, שרק בלבד יצועי אביו (כדי שיבוא לישון עם לאה אימו), ומה שאמר לו אביו פחז כמים וגו' פיללתה, תלתה, זרחה תפלתך. (ר"ג) זעזעתה, תרתעתה, פרחה חטא ממך. (בהיפוך, ר"א) זכרת עונשו של דבר, תלית עצמך חולי גדול, פירשת מלחטוא. (בהיפוך).

לפי ר' יהושע ור' אליעזר: ראובן חטא ממש, וכמו שאמר לו אביו, פחז כמים אל חותר פותה תבתה זלתה. (ר"א) פסעתה על דת, תטאת, זנית, (ר"י)